

SOCIAAL-GENEESKUNDIGE HERVORMINGEN.

I.

Te hopen is het, dat zeer vele geneeskundigen hun instemming mogen betuigen met het in het vorige nummer opgenomen artikel van collega WORTMAN. Het is een verwijt, dat den Nederlandschen geneesheer gedaan wordt, en wel volgens mij terecht, dat hij weinig aandacht wijdt aan de maatschappelijk geneeskundige nooden. Wel bewegen verscheidene geneeskundigen zich in de laatste jaren ook op ruimer maatschappelijk terrein, doch het geheel wat men met „den geneeskundigen stand” kan aanduiden, beperkt zich tot wetenschappelijk werk, praktijk- of beroepsbelangen. Vele groote vraagstukken — waarvan WORTMAN een geheel lijstje geeft — worden in de maatschappij behandeld onder weinig of geen inmenging der geneeskundigen. In veel te veel vraagstukken denkt men er niet aan, het geneeskundig oordeel te hooren: talrijke commissies en besturen, die ook over geneeskundig-hygiënische zaken moeten oordeelen, missen in hun midden een geneeskundige. Zelfs belet de gemeentewet nog steeds, dat ieder arts lid van den gemeenteraad kan zijn. Wil men een groep personen aanwijzen, die door haar werkring bij uitstek geschikt is te weten wat er leeft onder verschillende klassen onzer samenleving: wat er geëischt moet worden in het belang van onze geheele maatschappij: waar onze samenleving ziek is en hoe men moet trachten haar te genezen, dan zou ik de geneeskundigen wel het allereerst willen noemen.

Het artikel van WORTMAN spreekt voor zichzelf. Aan zijn lijstje van ziekten, met wier bestrijding nauwelijks of pas een begin is gemaakt — tuberculose, alcoholisme, besmettelijke ziekten, zenuw- en zielsziekten, zuigelingenziekten, geslachtsziekten — zou ik toch gaarne toevoegen de ziekten van het schoolkind. Reeds meermalen wees ik, zoowel in dit *Tijdschrift* als elders, erop, hoe nog steeds door het rijk zoowel de theoretische als de toegepaste schoolhygiëne volmaakt verwaarloosd wordt. Ook de oprichting van het nieuwe ministerie van onderwijs, kunsten en wetenschappen bracht in dit opzicht teleurstelling. Bij de begroting van dit departement voor het jaar 1919 werd geen enkele post uitgetrokken, waaruit kon blijken, dat zelfs maar een bescheiden begin zou worden gemaakt met de instelling van een geneeskundige schoolinspectie (reeds door de onderwijzers zelf gevraagd) of de aanstelling bij het departement van een geneeskundigen adviseur.

Uit de ruïnes van de oude maatschappij moet een nieuwe worden opgebouwd. Laat ons zorgen, dat in deze laatste de geneeskundige stand diè plaats inneemt, die hem toekomt: niet ter eere van hem zelf, doch ten voordeele van ons Nederlandsche volk! Steunt allen de poging van collega WORTMAN.

Middelburg, 23 November 1918.

D. N. VAN GELDEREN.

II.

Collega WORTMAN doet in het vorige nummer van dit *Tijdschrift* aan de collegae een oproeping, die de overdenking waard is. Wij mogen hem dankbaar zijn, dat hij nog eens enkele dingen opsomt — want het is lang niet alles —, die er, in algemeen zinnig gesproken, haperen aan ons toezicht van staatswege op de volksgezondheid. Het is aan geen twijfel onderhevig, dat hierin eindelijk eens verandering moet en ook wel zal komen. De weg, dien WORTMAN wil bewandelen, lijkt mij echter te geenszins de juiste te zijn.

Ten eerste niet, omdat zijn artikel wel de fouten opsomt, maar hij niet scherpe duidelijke lijnen, niet een vast begrensde plan aangeeft, hoe verbeterd moet worden. Ongetwijfeld heeft het particulier initiatief dikwijls meer kwaad dan goed gedaan, omdat de kleinzieligheidjes van vele verenigingen het goede doel uit het oog verloren en leiding van boven af ontbreekt; ook omdat vele gemeentebesturen het zoo gemakkelijk en zoo goedkoop vinden, zooveel mogelijk van zich af te schuiven en zich te verschuilen achter die verenigingen; ongetwijfeld is de wet op het staatstoezicht van de volksgezondheid geenszins voldoende voor de hedendaagsche toestanden, evenmin als de andere geneeskundige wetten in overeenstemming zijn met de hedendaagsche wetenschap en eischen op dit gebied; ongetwijfeld is de woningtoestand in Nederland

verre van goed, evenzeer als het toezicht op de voedings- en genotmiddelen veel te wenschen overlaat. Zoo ware nog meer op te sommen. Waren nu echter geen groote lijnen aan te geven voor een nieuw, allesomvattend stelsel? Stellig wel en waarschijnlijk niet eens zoo bijzonder ingewikkeld. Drie belangrijke punten behooren althans in de nieuwe staatsregeling vastgelegd te worden, n.l. leiding van het particulier initiatief, verstandige decentralisatie en dwingend optreden in plaats van het huidige adviseeren.

Doch in de tweede plaats verdient WORTMAN's plan, hoe goed ook bedoeld, geen aanbeveling, omdat het verkeerd is, door ettelijke geneeskundigen een klacht of petitie op touw te laten zetten, terwijl zij hier te lande georganiseerd zijn in een vereeniging, tot wier taak zoo iets behoort. Zulk een klacht, verzoek of wat dan ook, dient dan ook uit te gaan van die organisatie, i. c. van het hoofdbestuur als vertegenwoordiger. De vraag kan nu gedaan worden: is het hoofdbestuur hiertoe bereid? is het hiertoe in staat? Kan het snel genoeg werken en heeft het breed blik genoeg op dit punt? Hoe dit ook zij, het bestuur onzer geneeskundige organisatie zal wel toestemmen, dat hier WORTMAN iets ter sprake brengt, dat niet behoort tot één groep, maar dat het een zaak betreft, die de geheele maatschappelijk-geneeskundige verzorging van Nederland betreft en dus dubbel en dwars geheel haar aandacht waard is.

Hoe deze zaak aan te pakken, opdat kans bestaat, dat snel en vruchtdragend werk geleverd worde? Niet door een commissie uit de Maatschappij, maar door een adres aan de regeering; een adres met *korte* toelichting, inhoudende het verzoek om, *gezien de tijdsomstandigheden en maatschappelijke toestanden, ten spoedigste in te stellen een niet te groote staatscommissie van geneeskundigen, juristen en technici, welke een plan zal aangeven, op welke wijze en welke veranderingen aangebracht moeten worden om een maatschappelijk-geneeskundigen toestand te verkrijgen, die aan de eischen van tijd en wetenschap voldoet.*

Dus niet een commissie voor dit, en een andere voor dat, maar één lichaam voor het geheel, omdat toch mettertijd ook hier te lande zal komen één ministerie voor de volksgezondheid. De onderbrenging van alles, wat de volksgezondheid betreft, bij drie ministeries schijnt mij de beste waarborg, dat dit een voorlooper is om te komen tot één afzonderlijk ministerie. Misschien zou, in geval zulk een adres werd gezonden, de regeering zich wenden tot den Centralen Gezondheidsraad, als zijnde haar *adviseur* in zaken de volksgezondheid betreffende. Aanbevelenswaardig komt mij dit niet voor, om tal van redenen, maar vooral omdat het geven van adviezen in bepaalde zaken geheel iets anders is dan het ineenzetten van een geheel nieuwe staatsregeling op maatschappelijk-geneeskundig gebied. Voor ambtenaren bovendien is het niet gemakkelijk de fouten te zien en aan te wijzen van een stelsel, welks functionarissen zij zijn. In ieder geval lijkt mij deze weg de eenig aangewezen en meest ordelijke om het plan van WORTMAN, n.l. om een beteren toestand te scheppen, te steunen.

Huizen, 24 November 1918.

H. H. VAN EYK.

III.

Onder verwijzing naar mijn artikel in het vorige nummer van het *Tijdschrift*, noodig ik nogmaals allen, die met inhoud en strekking instemmen, uit, mij hun naamkaartje te doen toekomen. Reeds nu ontving ik van velen betuiging van instemming, maar ik ben overtuigd, dat er nog meer collega's zijn, wien verbetering van de sociaal-geneeskundige toestanden in ons land ter harte gaat.

Het is ook van het grootste belang voor de geneeskundigen, die met de toekomstige ziekte wet in hun praktijk rekening zullen moeten houden, dat bij den minister van arbeid de overtuiging wordt gewekt van belangstelling der artsen in de sociaal-geneeskundige beteekenis van die wet. De mogelijkheid toch is niet uitgesloten, dat, bij gebreke aan een krachtige uiting dier belangstelling, de wet zonder de medewerking der geneeskundigen tot stand zou komen.

Amsterdam, 25 November 1918.

J. L. C. WORTMAN

Frans van Mierrisstraat 137.